

MUALLIF ERTAGI HAQIDA TUSHUNCHA

Mashhura Pamazonova

BuxDU talabasi

Annotatsiya: *Xalq og'zaki ijodi, odob, axloq, axloqiy tarbiya, tarbiya, o'z-o'zini tarbiyalash, ertak, pand nasihat, muallif ertagi.*

Kalit so'zlar: *“sinf dan tashqari o'qish burchagi”, savod o'rgatish, xalq og'zaki ijodi, kitobxonlik, ertak, qahramon, ijodiy fikrlash, mustaqil, muloqot.*

Muallif ertaklarini xalq ertaklaridan farqli ravishda tasniflash qiyin. Har bir bunday ertakning o'ziga xos xususiyatlari bor: o'ziga xos yaratilish tarixi, jahon adabiy an'alariga o'z munosabati, o'ziga xos obrazlar tizimi, o'ziga xos tili, o'zining ijodiy usuli, uslubi jami bilan boshqalardan ajralib turadi.

18-asrning 2-yarmidan boshlab ertak materialiga munosabat quyidagicha belgilanadi: adabiy ertak folklordan kelib chiqqan bo'lib, ertakdan qissaga o'tish harakatida ertak an'anasining rivojlanishi ko'rib chiqiladi. va romanning ayrim turlari; folklor va adabiy ertak o'rtasidagi farq faqat 18-19-asr boshlariga xos bo'lgan o'ziga xos aniq tarixiy san'at turi sifatida janrni idrok etishdan boshlanadi.

Uzoq vaqt davomida yozuvchi ertagi folklor janrining bevosita muallif badiiy tizimiga ko'chishi natijasi sifatida qaraldi. Asta-sekin G'arbiy Evropa adabiy tanqidida adabiy va xalq ertaklari o'rtasida terminologik va kontseptual farq ajratiladi. Nemis va avstriyalik olimlarning asarlarida muallif ertaklarining mustaqil yangi janr sifatida vujudga kelganligi fakti e'tirof etilgan.

Birinchilardan bo'lib folklor nasri bilan yozuvchi ertagi o'rtasidagi farqni J.Grimm aniqladi. "XVIII asrning 80-yillarida paydo bo'lgan kitob ertai, - deb ta'kidlaydi K. E. Korepova, - og'zaki folklor an'alariga tayanganligi va folklorda allaqachon paydo bo'lgan tendentsiyalarni rivojlantirganligi sababli, nihoyatda hayotiy janr bo'lib chiqdi. Muallifning unga qo'shgan hissalarini o'quvchilarning yangi estetik talablariga javob berdi".

Ertakning shakli uch xil bo'ladi: birinchisi, Shoir ko'rsatilmaydi, faqat qahramonlar ko'rinadi; ikkinchi tur: Shoirning o'zi qahramonlarining sarguzashtlari haqida gapirganda, uchinchi, Shoir personajlarni yashirib, ular aytgandek faqat nutqlarini keltirgan.

XIX asrning 30-yillarida yangi adabiyotning shakllanishi yuz berdi A. S. Pushkin ijodi bilan yakunlangan va I. P. Lupanovanning so'zlariga ko'ra, "rus adabiy ertak yaratish sohasidagi tashabbus" ga tegishli bo'lgan ertak janri [119]. Rossiyada A.S.Pushkinning ertak ijodiga bag'ishlangan asarlarda adabiy ertak va folklor nasri o'rtasidagi bog'liqlik haqida gapira boshladilar. A.S.Pushkin, V.A.Jukovskiy, V.I Dahl, M.E Saltikov-Shchedrin va boshqalar.. Ertak adabiy janr maqomini oldi.

Ko'pgina tadqiqotchilarni ertaklarni tasniflash masalasi qiziqtiradi, ammo ertak fanida ertak janrlarini tasniflash muammosi hamon saqlanib qolmoqda.

ADABIYOTLAR:

1. T. G'afforova "Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar" "Tafakkur", nashriyoti, Toshkent – 2011 yil
2. Mavlonova R.A. Boshlang'ich ta'limda innovatsiya. -T.: 2007.
3. T. G'afforova, Sh. Nurullayeva, O'qish kitobi, 2-sinf. O'qituvchilar uchun metodik qo'llanma-T., "Sharq", 2012
4. 5.Safarova N.O. Didaktik o'yinlarning samaradorligi. "O'ZBEKISTONDA ILM-FANNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI" xalqaro ilmiy-amaliy anjumani. 30 noyabr 2022 y.
- 5.